

הדף השבועי של
אוניברסיטת בר-אילן
הגולוון
ה-1500
פרשת מקаз, שבת חנוכה, תשפ"ג

בס"ד

1500 שבותות, מאות כתבים
ורבבות של קוראים נאמנים.

עלנו והצליחו!

מר מיכאל יסלוון יו"ר חבר הנאמנים
מר שלמה זוהר יו"ר ועדת הקבע
פרופ' אריה צבן נשיא
פרופ' אמנון אלבק רקטטור
מר זהר ינון מנכ"ל ומשנה בכיר לנשיא

אוניברסיטת בר-אילן מברכת את מפעל "הדף
השבועי", מפעל משותף לפקולטה למדעי
היהדות ולשכת רב הקמפוס, ביוזמת חתן פרס
ישראל הרב פרופ' דניאל שפרבר ובהובלת
דיקון הפקולטה למדעי היהדות פרופ' שמואל
רפאל, דיקני הפקולטה למדעי היהדות
לדורותיהם והרב שלמה שפר, רב הקמפוס
לרגל 30 שנה של תורה, מדע ותרבות ישראל
(תשנ"ג-תשפ"ג) פרי הגותם של מיטב חוקרי
אוניברסיטת בר-אילן.

מחיר מציאה – על החבאת הגבייע ועל מציאת אשימים

פרופ' יונתן גروسמן

ראש המחלקה לתנ"ר, אוניברסיטת בר-אילן

לחירות הסודודה המשותפת של אחיו יוסף עם אחיהם המוחפש לשיט המצרי, הם יצאו לדרך ארץ נגען, עם מזון רב, אך גם עם כסף ונגיון שהחביא יוסף במאחתותיהם. עוד לפני השופיקו להרחק מהעיר, רדף אחריהם האיש האחראי על בית יוסף, הטיח בהם האשמה גניבה ומצא את הגבייע "שנגב" במאחתה בנימין.

נדמה שהצדוק עם הפרשנים הטוענים שהאחים לא חשבו באמתה בנימין שהוא גנב את הגבייע (למשל רשי וספרונו על אחר). בזכו, يوسف החביא בשקי האחים כולם גם את כסף שברם, אך בשעה שהאיש אשר על בית יוסף פתח את קיומם וחיפש את הגבייע הנגב הם ראו – כל אחד בתורו – שבקשו שלו מצוי גם כסף שנלקח מהארמון המצרי. מאחר שככל ידע שהוא לא גנב בסוף זה, סביר להניח שכבר הרגיע במאחתה העציה, לצד כספו, ברור היה לכולם שהוא לא גנב את הגבייע.

ראיה נוספת לבך עולה מתוך הערה מבוקה של אברבנאל. הוא שם לב לכך שהיודה הקפיד שלא לומר שבנימין 'גנב' את הגבייע, אלא רק שהגבייע 'נמצא' אצלו (מד: טז). לדעת אברבנאל, יהודה רמז בכרך שמדובר בין שניים מדבר במעשה גניבה, אלא רק במציאות הגבייע במאחתה אליו הצביעו. הדבר המעניין הוא שגם יוסף ישית פעליה עם ממשמעו. הדבר הראשון היה שישראל אמר 'האיש יוציא פועל' עם סמאניקה זו. מתחאים היה يوسف אמר 'האיש יוציא פועל' כיון שהוא לוי בעד' (מד: ז), ובכך, כאמור, שיתף פעולה עם הסמאניקה של יהודה ורמז שאכן מדובר בעיליה.³

הערתו של אברבנאל פותחת פתח לאחת מדרכי העיצוב של היחידה שלפנינו – למקבב אחר המילה 'נמצא'. מילה זו חזורת ביחידה קענה זו באינטנסיביות ויצאת דופן ודורשת תשומת לב. היא משולבת באופן מופתני בספר; ארבע פעמים בדיאלוג שבין יהודה חיפוש הגבייע ומיציאתו, ועוד ארבע פעמים בדיאלוג שבין יהודה לישעף לאחר שיבתם למצרים:⁴

הן פסף אשר נמצא בפי אקתהיתינו ה'שיכון אליה...' אשר יפקח אותו מבעדי רום ומתח... אשר יפקח הגבייע במאחתה בנימין.

הآل-'הדים נמצא' איתן עזון בעדי הרגנו עבדים לאדני גם אנחנו גם אשר נמצא' הגבייע בידן... האיש אשר נמצא' הגבייע בידן הוא יהה לי עבד... פן אראה ברע אשר יפקח' את אבי.

החוקרים מתבלטים רבו במשמעותה של אלה, כיצד אפשר להסביר שישילוב אינטנסיבי של מילה מסוימת בספר הוא שאילוב מכובן שתפקידו להנחות את הקורא בקריאתו. אחד הקriterיונים המובהקים לסימונו מילה מסוימת 'במילה' מנחה' המכונת הוא ריבוי המשמעות של המילה בטקסט השבוי. אם אותה מילה נזכرت בהוראות המתחלפות שלה, מתחזקת הסבירות שבחווונה שלובה שוב ושוב מילה זו דזוקא. זה מצב במקורה שלפנינו. גם אם אותה ההוראה הסמנטיבית של 'לממצא' נשמרת בכל אזכורו המילה בטקסט, היא מוסבת על דברים שונים שעל פניהם אינם קשורים בירידה הראשונה; האיש אשר על הבס' שהוא 'מצאי' באמחתותיהם בירידה הראשונה; האיש אשר על בית יוסף, כמו גם יוסף עצמו ואחיו, מזכירים את הגבייע אשר 'ימצא' במאחתה הנגב; יהודה מזכיר את העוז שהה- 'להדים' 'מצאי', ולבסוף הוא אף מזכיר את הרעה שעולה 'לממצא' את האב, אם הם יושבו אליו לא בנימין. אם כן, נושאים שונים 'נמצא' ו'מצאים' מגוונים משולבים ביחס הקטנה שלפנינו.⁵

בש"ד

לקוראי הדף השבועי, שלום וברכה

בשבית זו אנו זוכים להגיש לכם את גליון ה-1500 של "הדף השבועי" על פרשת השבע, אשר במספר 30 שנה הוא מופיע מדי שבוע בשבעון, ומהוות תוספת נאה לשולחן השבת באלי בתי ישראל.

"הדף השבועי" מב逞ס בין דפיו מאמריהם ממייטב החוקרים והחוקרות של אוניברסיטת בר-אילן בכל תחומי המחקר, יחד עם רבנים וכותבים אורחים. לצד מאמרים ודבורי עזון, אנו מבאים לפניכם ציוצים של "הדף השבועי" הרائع שפורסם בשנות הש�".⁶

השילוב של עולם התורה ועולם המדע המאפיין את המאמרים המופיעים בו, מיחיד אותו וקובע לו מקום של בזבז בין העלונים הרבים היוצאים לאור בשבועות,

בmedianות ישראל ובעולם. רבים שנים רבות מילאה החשובה של הוצאה הדף. עורכי המאמרים, עורכי לשוניים, עורכי הפקולטה למדעי היהדות, עובדי לשכת הרב ואנשי הדפוס והדואר באוניברסיטה – אלה ולربים אחרים מגיעה ברכה ותודה גדולה. ישר כוכבם.

רבבות אנשים לומדים ונוהגים מדף זה במהלך השנה. הוא מופיע ברבים, בbatis הכנסת, ברחבי האוניברסיטה ובאזור האינטרנט.

בימי החנוכה נפסקה הלכה בבית היל, שאת הנרות מדליקים בדרכם של "מוסיף והולר" ובכל יום מדליקים נר נסיך זכר לנס.

אנו מתפללים לקב"ה, שנמשוך להיות מוסיפים והולכים, באורה ובתורה, בנסיבות ובנסיבות, עוד שנים רבות בע"ה.

שבת שלום וחנוכה שמח,

פרופ' שמואל רפאל | דיקון הפקולטה למדעי היהדות
הרב שלמה שפר | רב הקמפוס
ד"ר צבי שמעון | עורך הדף השבועי

শিফিউם על המחר, היום.

יוסף עצמו (מד: טו-יז), תורמת ליצירת הזיקה בין שתי הסצנות. שני דיאלוגים אלה המזרי (האחים מציעים להעניש את כולם, והמזרי פודה אותם מעונש ומחייב שرك בניםין יישאר עבד במצרים), אך יש ערך לכפיות זו בມערך האנגלוגיה הנידון. גם בסיפור המכירה הגיא יוסוף אל האחים בשני שלבים. בערךת ביניים בסיפור המכירה הגיא יוסוף ואחיו יונקצ'או" (ויקצ'או) בלבוקש: "ויקצ'או" והיום נמצאו". אך האומנים התבונן בנסיבות רוחאה, גם בסיפור המכירה הגיא יוסוף ואחיו יונקצ'או" (לא: טו), ושם המשיך יוסוף לאחיו יונקצ'או" (לא: ז). כתמונה- שבדותן: "וילא יונקצ'או אחר אחיו יונקצ'אמ בד'תון" (לא: ז). כתמונה- רוחאה, גם בסיפור המכירה הגיא יוסוף ואחיו יונקצ'אמ בד'תון" (לא: ז). כתמונה- ידי' האיש, אך הדיאלוג על אודוט' מציאת' הגיא יוזהר על עצמו שוב בשינויו האחים עם יוסוף.

לאור זאת אפשר לחזור שוב לדיאלוג שמתנהל סביב מציאת הגבייע בין האחים לבון האיש אשר על בית יוסף. בשני הדיאלוגים הצעו האחים עונש קולקטיבי ואילו האיש המצרי – הן זה שהבדר והן יוסוף שבמצרים – המתיק את העונש ואמר שרק הפשע יונקצ'ען, או יותר דיק – 'זה שנמצא הגיא ביד' יונקצ'ען' לדבר זה ממשעות הרבה, במיוחד ברובד הסמלי שרוחש מתחת לפני השטח.

דווקא בגל שגנית יוסף ניצבת בركע התמונה של גניבת הגבייע, אפשר לחוש גם בתיקון של האחים שכבר כעת מביצבנעו והללו. האחים מתיזים מול האיש המצרי שתפסם בדרך ומול השילט המצרי: "ונם אנחנו נגיה לאדני לעבדים"; "הנגן עבדים לעמך קולקטיבי: "ונם אנחנו נגיה לאדני לעבדים". הדבר בולט גם עונש קולקטיבי: "ונם אנחנו גם אשר נמצא הגיא ביד'ו". הדבר בולט גם בנימין שזכר בבדר אגב, אך בהקשר הכללי של הסיפור יוסוף מזכיר: הטעית האב הזקן וניתקו מבנו האהוב. הפשע בלבד בדר�ים שונות שיש עוקב נסוך שנפגע בספרור מכירויות יוסוף ובשלונו של רשות': "מציא בעל מחד גבוק מוקם לגבות שטר חבו".

הדרימות שדרומה האב מתגלה עד לסתצת גניבת הגבייע במילויו. האחים מתיזים מול האיש המצרי שתפסם בדרך ומול השלט המצרי: "ויקרעו שקלתם" (יג). ברגע לכוון, בלי לומר דברם, בילוי מיליה מיותרת, שהם נוטשים את בנימין ומורסים אותו לידי האיש המצרי, אלא כולם, אלא כולם קרעו את בגדיهم ולא רק בבניים: "ויקרעו שקלתם" (יג). ברגע לכוון, בלי לומר דברם, בילוי מיליה מיותרת, שהם נוטשים את בנימין ומורסים אותו לידי האיש המצרי, אלא כולם, כאשר אחד חזר מצרימה: "ויעמס איש על חمرا ויבשכו העירה" (יג). דבר זה אינו מובן מהליאו. לאחר שIOSף נמכר לעבוד למצרים, היה זה יעקב שקרע את בגדיו, והאחים שניסו את בגדיו, והאחים לא הגיעו, והאחים לא השתתפו אליו (לא: ז). ואדרבה, שם ניסו "כל בינוי וכל בנטוי לנו נחמו" (לא: ז), גם אם לא הצלחה.

למרות הצעת האחים לראות בכולם יהודה אחת מגובשת, יוסף מצידו הצעית להפריד בין בניו להא בון יהודה אחת מגובשת, יוסוף קורעים את שלמותיהם נוכח גביע יוסוף 'שנמצא' גבוק הגבייע (מד: ז), ממש שם שקרע את שלמותו נוכח בתונת יוסוף ש'מצא' האחים (לא: ז). אם יורשה לי להפיג מעש בדבריהם, אולי מזוויל. שאלת חיוו של יוסוף עומדת להתרבר נוכח תגובת האחים; התסכול העמוק ביותר שלולו אותו מאי ניטשת המשפעה עוד להגיא סוף סוף לידי פטרון, וברגע זה יהודה פותח את פיו, ובמיסירות נפש למען האח ולמען האב מביא את ריב האחים הגדול אל הפום המוחל.

1 אני מניח, כי ישנה המקבילה בין הפרשנים, שגם הבס' בפי אמתה האחים הוושם בהיבאה, והאחים לא ידעו על כך. להצעה אחרת רואו בפיויש רמב"ן במקומו.

B. Green, "What Profit For Us?" (Remembering the Story of Joseph, Lanham, MD 1996, p. 2).

2 בנויגוד לעמדת גריינשטיין, שמתור האסטרטגיה שהיודה מאמץ נראת סבור שבנימין אמר 'ה' (Remembrance).

3 לא נוכל במסגרת זו לפתח לדין את מגמת ההתנגדות של יוסוף והתנגדותו לאחיו, אך במקרה מקומות לאחיו שגם הוא יודע שמדובר בעולות שווא. הרחובתי בדרכם בחודמות אחרות, והרוצה לבחון את הטענה מזמן לעין שם ('ג' גרסה, יוסוף: סיפור של חלונות [סדרת געם], ראשון לציוון תש"ב, עמ' 256).

4 משה ויינפלד כתב שהשורש מצא מואה מופיע שבע פעמים בספרה של פלפניו (בראשית, עולם התנ"ר, עמ' 234), מפני שהוא התעלם מהה- ציהה האחרונה שהיא יהודה חתום את אונמו. זה אומנם נזכר בפרשנה הבאה, אך קשה לראות בפרשנה יהודה (מד: ז-ל) לדרישת יוסוף שביבון ישאר עבר (מד: ז), יהודה ספרותית חדשה ונפרדת.

5 כפי שקרה במרקם מעון אל, תרגומים שביקשו להישור נאמנים למשמעות המשפטים, נאלצו להמיר את הפעול 'לממצא' בפערם אחרים, כי "התעקשות" הכתוב לשלב דזוקא את 'לממצא' אינה פושטה כל עיקר. הרי דוגמה מיצגת של התרגומים של New American Bible: "the money that we found in the mouths of our bags" (16); "the anguish that would overcome my father" (34).

6 העונש שהאחים מТИים על הגבוק, לפני שמתגלה הגבייע, הוא מוטה: "אשר יפקח אתו עבדיך יפקח ומטה" (ט). גם אם העונש החמור שהמבלים על עצם קשור בטיבו הוגמור שיש להם השגבייע לא ימצא בשקייהם, לא תהא זו גזמה למור שהאחים מקבלים על עצם – לפחות באופן סמלי – את העונש שכן נפש מאיתו מחייב מיטראל והתקumper בו ומקרו, ומת' בגבוק האה" (דב' כד: ז).

7 יעקב, כוכו, שלח את יוסוף כדי לראות את שלום: "לְךָ נָרַא אֶת־שָׁלֹם אֲחִיךָ וְאֶת־שָׁלֹם הַצָּאן וְהַשְׁבֵן דָּרָךְ" (לא: ז), וכעת יוסף מציין לאחים 'לשומם' (לשומם).

המוניים. עזרות באוטה תקופה נקרוו בין רצונו להזדהות עם חנה ושבעתה בניה, שמתור אמונה תמים הקriba את ידיה וסירהה להשתחות לפסל, ובין יהודית הפמיניסטית בעלת האיגנסי (עלנות יומת) והטושיה שהביאה למפנה ישראלי את ראש הערו של הולופרנס, שר הצבא האשורי של נובגדנצר (על פי המסופר בספר יהודית). זו הייתה תקופה של פיצול חברתי אידיאולוגי קשה, שאתאותיו אנו חווים עד עצם היום הזה.

סיפור שימרו של חג החנוכה והנחתו של הזיכרון הוא פועל יוצא של סוציאליזציה והעברה שיטתית בין-דורית של המורים החנוכיים של החג, הכללים עמידה איתה נגד הסחף של נוחות משעדיים אקסטרניים לובעת יצירתה של זהות יהודית אונטנית בעלת מרכיבים המקדים את השחרור הפנימי משעדי הנפש לחיצוני ולטפל. חג החנוכה מבטא באופן סימבולי את המשען והחיפוש של האומה הישראלית אחר פר השמן הקטן שיטר את היכל...

גם היום, בזמן זהה, אנחנו נמצאים בתקופה של ליקוי מאורות ואבדון דרך ובעיר לבול בין עיר וטפל. השאלה היא אם נצליח לחלץ מתוכנו את הנר הפנימי שיאיר לנו הדרך לתיקון עולם.

ישנה מחלוקת בין בית שמאלי ובית הלל באשר לאופן הדלקת החנוכייה; האם "פוחת והולך" או "מוסיף והולך". לעומת, האם נדילק ביום הראשון, או שאולי "מוסיף והולך" – בכל יום, בתהילת החג והדלקת הנרות: "להודות ולהלל לשمر הגודל".

מקרים אמפיריים מלמדים שהצלחות בשדה החינוך הושגו באמצעות הוספה טוב. המאבק לחירות רוחנית של היחיד וטירור הנפש לקרהת שחורה משעדי גגולות עובד דרך הוספה של אוור. יהיו רצון שנשכיל להוסף או, ושנדע להשתדר מרבותות הרכבות הנארה נטפסה כחושך על ידי היהודים המאמינים, והחוור הפר לאור. צעריהם נקרוו בין רצון לחיבור ושיבות ליודה המכבי שנטפס בקיזוני, ואולי פונדמנטלייט, שקרוא: "מי לה' אל" ובין מימה עזה להעתורות בתרבות היונית שהיא בה ניחוח מרענן ומשכבר של "רוח חדשה" ששחף אחריו רוחני מיטמי מיום.

הריטואלים היא להבנתה את תהיליך הלמידה החוויתית המערבת את חממת החושים, שתקודם לסמן, להטיבע ולctrוב את חותמו של המסר החינוכי בתודעה של היחיד והחברה באופן בלתי אפשרי.

4. רלווניות – אחד המוטיבים המרכזיים של החג הוא יציבות דמיות (sameness) והמשמעות שבאים לידי ביתו מוחשי באמצעות משפי מפתח המעכבים את השפה של הקורפוס הדתי-אידיאולוגי, ובאים לידי ביטוי במילים: "בימים בהם זמנו זהה". פירוש המשעי של מילים אלו הוא, שבכל תקופה היסטורית ניתן למצאה תבניות עמוקות המאפשרות למצוא פרשנות אקטואלית לסייע וROLVENTיות. כמו כן, ככל מעיצובו של הנרטיב ההיסטורי נעשה שימוש במטבעות וצירופי הלשון כמו 'מעטים מול רבים', 'מלחמת בני אוור בבני חושך', 'מלחמת כוחות הטומאה בכוחות הטוהר', ומטרתם לייצר תובנות קולקטיביות המעכבות את התודעה של היהודי ושל החברה.

זכירנו איננו מוצר טווי שעובר מדור לדור, אלא הוא מעוצב בתהיל הבנייתי מתמשך ודינמי. בהקשר של חג החנוכה הוא השתנה וועצב במהלך השנים בהתאם לנסיבות המשנות של ה"ציטוגניט" (روح התקופה). התנועה הציונית, לדוגמה, עיצבה את חג החנוכה והשתמשה בו בנקודת מוצא להסביר הצדקה ועיצובו של הנרטיב הציוני, וכן גם הציבור הציוני שאיננו דתי מרייש תחושת שיבות וזהירות עם המסתורים של החג והדלקת הנרות: "להודות ולהלל לשמר הגודל".

בראייה רטוספקטיבית, הייתה מחנוך בתקופת החשمونאים ומוסביבזוניים, ומאפשרת לתהמודד עם אתגרים, משברים ולחצים. זיכרונות בעלי אופי שלילי עלוליםugen בעקבות תחשות הקורנות, ואילו אירועים זיכרונות בעלי אופי חיובי עשויים גבולותיו האישיים של המאמון הדתי, ושל היכולת שלו לעמד גבורה מול הפחותים אליו היה חשוף באקו-סיטם שבתוכו הוא חי ופועל. יהודים באותו תקופה נקרוו בין מחויבות הפרטיקולריות לשמרתו תורה ומצוות לבין האפשרויות הבלתי מוגבלות להשתנות התרבותית, הכלכלית והתרבותית בעולם העולם של חושך; כיצד ניתן להזכיר את החושך, איזו המשמעות יש ליחס לחושך ולאור, כיצד צרך לפעול ומהי היזכרון הקולקטיבי, מבנה את תחשות הקורנות של המאמון הדורי דורות, והוא מועבר בתהילך של סוציאליזציה ראשונית (שחנו ב"כ"ה בכסלו) זהו חג חינוכי ("חנוכה" משורש ח'ר').

המסמל את ניצחון הרוח וביצורו של מולדת החנוכית היהודית. העובדה שהוא ברוך בהדלקת נרות מוסיפה לו מים רוחני מיטמי מיום.

שיםרו של חג החנוכה בתודעה הלאומית הוא דוגמה לאופן שבו יש לשמר זיכרונו קולקטיבי.

שאלת שימור הזיכרון היא שאלת מפתח בעולם היהודי.

הוא אחד המרכיבים בהבניה של זהות קורנתית. בימים אלו

כולנו מתלבדים באשר לשימור זיכרונו השואה, ונראה שביעזוב

הזכרון של חג החנוכה על פי חז"ל ישם כמה מרכיבים, אבני

בנין, שהם נתן למד כיצד לאפשר את זיכרונו אביה,

לזיכרונו אביה, הפסיולוג אהרון,

אנטונובסקי, שפיתח את הגישה הסלטוגנית בפסיכולוגיה,

טען כי תחשות קורנות היה נטייה אישיותית המבטאת את

המידה שבה יש לאדם ביחסו בסיסי וمتמשך, שהיא משתרש

בסביבתו הפנימית או החיצונית הוא צפוי, מובן וניתן להסביר.

לפיכך, לתחשות קורנות שלושה מרכיבים עיקריים, ולעניןנו

נמצאים בהלמה עם סיור חג החנוכה, כפי שהדבר בא לידי

ביטוי בתפילה על הניטים הנארמת בחג זהה: ז. מובנות –

העולם מובן ויש בו חוקיות ברורה שניתנת להבנה: בימי מתתיהו

בן יוחנן בהן גדול... בשעודה מלכותי זון הרשותה על עמק ישראל

– הטקסן הקונני מביא את המאמין להבנה הבעה והחוקיות

של העולם מבחינת תפיסתו של הקב"ה את העולם; יש להבין כי

מעוררת של מלכות יון רשותה היהנה לחסל את עלם התווה

"לשכחים תורתך ולהעביר מוחוקי רצונך". 2. נihiloth –

יש יכולת להתנהל בעולם, וגם במרקחה שהוא נתקל ב��שי

הוא ידע להתנהל או לחילופין הוא יבין את דרך ההתנהלות

של העולם. לעומת, הבנת דרך הנגתו של הקב"ה את העולם

וניהולו: "ואתה ברחמי הרבים עמדת להם בעת צרתם, רבת את ריבם, נקמת את נקמתם 3. ממשותי".

העולם מושפע מכך, וככל אינטגרלי מהקיים האקזיסטנציאלי שלו הוא מփש אחר ממשות ופועל בהתאם למשמעות שהוא מייחס לעולם בזיקה להבנה שלו את הבעה (MOVONOT) ולדרך הנגתו של הקב"ה (נהילות). המשמעות של דרכו הנגעה והפעלה של הקב"ה מוצבבת בתוך הטקסן הקונני: "ולך עשית שם גדול וקדש בעולם... ועשית עמם נס ופלא ונודה לשמר הגודל סלה". ובהלמה להבנת התזאה והמשמעות של הפעלה, של חג החנוכה הוראות: "להודות ולהלל לשמר הגודל".

ఈ חג לאומי לציון ניצחון החשמוןאים במרד נגד היוונים בתקופת בית המקדש השני. חנוכה הוא חג של מרוד ומואב לשם הקמתה של דרכו הנגעה על הניסיון של היוונים לחש את עוז הרוח היהודיות שהתגברה על נסกรות האוניברסליות של התרבות הירונית המשעבדת את היחיד לאקסטרני ולפיזי. חנוכה הוא חג של אורה, שמחה והזיהה על חידוש עבودת המקדש ועל נס פר השמן. מעבר לניצחון הצבאי הפיזי של מדינת החשמוןאים (שחנו ב"כ"ה בכסלו) זהו חג חינוכי ("חנוכה" משורש ח'ר') המשסמל את ניצחון הרוח וביצורו של מולדת החנוכית היהודית רוחני מיטמי מיום.

שיםרו של חג החנוכה בתודעה הלאומית הוא דוגמה לאופן שבו יש לשמר זיכרונו קולקטיבי.

שאלת שימור הזיכרון היא שאלת מפתח בעולם היהודי. הזיכרון הוא אחד המרכיבים בהבניה של זהות קורנתית. בימים אלו כולנו מתלבדים באשר לשימור זיכרונו השואה, ונראה שביעזוב ההזיכרון של חג החנוכה על פי חז"ל ישם כמה מרכיבים, אבני בנין, שהם נתן למד כיצד לאפשר את זיכרונו אביה, לזיכרונו אביה, הפסיולוג אהרון,

אנטונובסקי, שפיתח את הגישה הסלטוגנית בפסיכולוגיה,

טען כי תחשות קורנות היה נטייה אישיותית המבטאת את

המידה שבה יש לאדם ביחסו בסיסי וمتמשך, שהיא משתרש

בסביבתו הפנימית או החיצונית הוא צפוי, מובן וניתן להסביר.

לפיכך, לתחשות קורנות שלושה מרכיבים עיקריים, ולעניןנו

נמצאים בהלמה עם סיור חג החנוכה, כפי שהדבר בא לידי

ביטוי בתפילה על הניטים הנארמת בחג זהה: ז. מובנות –

העולם מובן ויש בו חוקיות ברורה שניתנת להבנה: בימי מתתיהו

בן יוחנן בהן גדול... בשעודה מלכותי זון הרשותה על עמק ישראל

– הטקסן הקונני מביא את המאמין להבנה הבעה והחוקיות

של העולם מבחינת תפיסתו של הקב"ה את העולם; יש להבין כי

מעוררת של מלכות יון רשותה היהנה לחסל את עלם התווה

"לשכחים תורתך ולהעביר מוחוקי רצונך". 2. נihiloth –

יש יכולת להתנהל בעולם, וגם במרקחה שהוא נתקל ב��שי

הוא ידע להתנהל או לחילופין הוא יבין את דרך ההתנהלות

של העולם. לעומת, הבנת דרך הנגתו של הקב"ה את העולם

◎ משפיעים על המחר, היום.

סוף ומtan תורה; ניסים שנראו ונחכו ע"י מילוני בני עמננו בחוויה לאומית המונית, ומוסרים מדור לדור מיידי שנה בחגי ישראל בחווות לאומיות על פי ה挫 של "זעקה היום וקשבת אל-לבב". ניתן לסכם שהקשר של ריבונו של עולם עם האנושות עבר דרך שתי התגליות: אל כל האנושות – דרך חוק הטבע המונחים לשכל האדם ולתועלתו בזכות ציותם למתחמיקה (פרי מוחו של האדם), ודרך הגליו הנבואי לעם ישראל במשך 5500,1 שנים היסטוריה, המסוכם ב-24 ספרי התנ"ך.

מאמון ואמונה אנו עבורים לנאמנות, כפי שהיא באה לידי ביטוי בפרשנותנו. גיבור הפרשה הוא לא ספק יוסף הצדיק שمبرיאו עמוק – מעמיקו בית הכלא עללה לאיגרא רמה – משנה למלא מצרים, המציל את כל ארץ הארץ התקיכון מרובע. מעניין שבסדר האושפיזין יוסף הוא השישי (ולא לפני הסדר הכרונולוגי שלהם). הוא מוביל אחרי משה ואהרן), לפני מלכותו, והוא מיצג את ספרת היסוד. הרי כל אחד משבעת האושפיזין (אברהם, יצחק, יעקב, משה, אהרון, יוסף, דוד – על פי מסורת מקובלות) הגיעו לדרגה בה נגובה של צלם אל-הוים, שהוא ראוי לייצג ספרה. מהי ספרת היסוד? למה יוסף? חיו יוסף? חי וילם סדרת מהלכים מרותקים בעלי מכנה משותף מרשימים. יעקב אביו ראה בו את בנו הרוחני. הוא נשלח לחפש את אחיו, אך מובא כעד למצרים ומגיע לשרת בבית השר פוטיפר. עד מהרה הוא הופך להיות שם מנהל הארמון. תלונות אשתו של פוטיפר על ניסינו לאונס, בביבול, על ידי יוסף מאלצים את פוטיפר להענישו, והוא שלוחה את יוסף לכלא. ברור שבستر לבו לא האמין פוטיפר לאשתו, שכן אחרת לא היה שם אותו בבית הכלא האקסקלוסיבי של עבדי מלך מצרים. מנהל הכלא מגלה את יוסף והופך אותו ליד ימינו, מנהל האסירים.

פרשנותנו מספרת על החלום המתריד של פרעה, המביא בסופו של דבר לשחרורו המפתיע של יוסף מן הכלא כדי שיפטור את החלום. יוסף עושה מול פרעה קידוש השם גדול בהצהरתו שככל יכולתו היא מתח בורא עולם, ולאחר שתרון החלום הוא הופך ביום מעבד למשנה למלך מצרים. בהמשך הוא מנצל את שנות השפע כדי לאגור כמיות עתק של מזון בר שימוש, ומצליח את מצרים ושכונתו בשנות הרעב. הוא גומל טוב לפרעה על חסוד עימן, ובמהלך מבקרים הופך את פרעה להיות הבעלים של אדמות מצרים ואת תושבי המדינה לאירועי פרעה. למרבה הפלא, העם החלוטין. המدع לא ענה מעולם לשאלות ה"למה"? כל יכולתו היא לא ענתה על שאלות ה"איך", בזכות הנטחת של חוקי הטבע פגשתו עם אחיו והתוודעתו עליהם הוא התפויים עימם, הביא את כל בית יעקב למצרים, ושיכן אותם בארץ גושן שבה יוכל להታפח ולגדול בעלי התבולע עם המצרים. התכוונה הבולטת של יוסף בכל המהלים הלו היא נאמנות. הוא מshed נאמנות אפילו מבט ראשון, ומצדיק להפליא את האשראי שהוא מקבל. נאמנות היא אחת התכונות שבהן אכן מקרים את הקב"ה, ואחת המחותות הגדולות שבן עמו יכול לקבל – "יהודי נאמן". אני מציע לקשר את המושג 'ספרית' יסוד' לתכונת הנאמנות. הכתוב מדגיש את העובה שישוף לא נפל בפח טמנה לו אשט פוטיפר, וכן הוא נקרא 'יוסף הצדיק'. ח"ל קוראים את עמידתו בניסיון לדיקון אביו. כך אפשר להבין את סדר הספריות, שעל פיו הנאמנות קודמת למלבות. שהרי נאמנות היא הבסיס לכל התארגנות אנושית בריאה וברת קיימת. בפי נאמנות אין שום בסיס למלכות. אם כן, פרשנותנו מתרכזת ביוסף – אבティיפוס של יהודי נאמן, המשקף בנאמנותו צלם אל-הוים ממש. ובמקביל, ימי החנוכה מרטומים נאמנות על עם ישראלldrנו ולתוורתו במסירות נפש, שזכה להארה אל-הויה על ידי נס פר השמן. פרסום הנס משנה לשנה ביום החנוכה הוא תועות בבוד לנאמנותו של עם ישראל ל佗ותו ולברית הכרותה לו עם ריבונו של עולם – המשר מושחתו של יוסף הצדיק.

חשיבות ביצירתה השכלית של כל ציביליזציה אנושית (במקביל ליצירה בכטיבה, שירה, מוזיקה, אמנות ותקשות). בזכות הציונות זו, היכרות עם חוקי הטבע מאפשרת פיתוח הנדסה כמו בניין, מכינקה, תחבורת, תעופה, חשמל,ALKTRONIKA ועוד. מדענים רבים בניווטון, פלאנק ושרדיינגר רואו בכך מתח א-הgalot בורא העולם לכל המין האנושי. אבל ההיכרות עם הישי המדע המודרני אינה יכולה לחבר אותנו לידענות א-להויים, הוא הכלי המשוכב בזאת להפעלת מפלאי הברייה, אך נוצרת שם. חשוב לציין שככל חוקי הטבע הם שרירויות לחלווטין. המדע לא ענה מעולם לשאלות ה"למה"? כל יכולתו היא לא ענתה על שאלות ה"איך", בזכות הנטחת של חוקי הטבע לשבל האנושי ע"י המתמתקה שהוא, כאמור, פרי יצירתו.

היחסו היישיר של האנושות עם אל-הוים נעשה דרך התגליות שלו לעם ישראל במשך 5500,1 שנים של נבואה, ועל ידי אליו נבאים, ממתן תורה ע"י משה רבנו ועד ראיית התקופה של נבאים, ממעון פלאים נושא ממעון עעל הארץ מתקפה, און עוז" (רב' ד:ל). בתפילה 3 פעמים ביום: "זעקה היום וקשבת אל-לבב כי ה' הוא לדרישת הוז קוראים אמונה". יש אמונה מלשון אמו – אמונה שאנו נדרשים לה שנגמרת הידיעה, אבל יש גם אמונה מסווג "זעיק באנונטו זעקה" (ח' ב:ד); "זעיראו קעט את ה' ונאימינו ביה ובעמיה עבדו" (שם' ד:ל). אמונה מלשון אמו היא פחות וודאית מידיעה, אבל ממשמעות האמונה בשני הפסוקים דלעיל היא שככל הידועה והפיקתה לכוכב פועל. להסביר אל הלב' משמעו להפוך ידיעה והבנה לcococh מנייע. ימי החנוכה מחזקים את האמונה במובנה החזק – הפיכת ידיעה לכוכב מנייע. שהרי המכבים החלשים, אך הנחותם באמונה, נלחמו על נשמתם בעיר. ההתבוננות בבריאה נעשית היום בדרכים המשוכלות בבריאה, לימוד תולדות עם ישראל ולימוד תורה ודת אל-הוים. ביזור על ידי המדע המודרני, ומסתבר שהמציאות הטבעית המוחשית מתנהלת למשה על ידי מספר סופי של חוקים טבע: גראביטציה, חוקי המכניקה הקלאסית והקונטקטית, חוקיםALKTRONIKA, חוקי התרבות היסוד ביהדות, "חובת הלבבות", "דרך השם" ו"הכוורי", אל האמת היהודית אפשר להגע דרך דרכ התבוננות בבריאה, לימוד תולדות עם ישראל ולימוד תורה ודת אל-הוים. ביזור על ידי המדע המודרני, ומסתבר שהמציאות הטבעית המוחשית מתנהלת למשה על ידי מספר סופי של חוקים טבע: גראביטציה, חוקי המכניקה הקלאסית והקונטקטית, חוקיםALKTRONIKA, חוקי התרבות היסוד ביהדות, "חובת הלבבות", "דרך השם" ווד חוקים ספורים. כל החוקים הללו, לא ווצא מן הכלל, מציתים למתחמיקה שהמוח האנושי יודע להגות, ולמעשה יצר אותה עוד לפני שנתגלו רוב החוקים. מתחמיקה הוא מרכיב

מציאותי מי החנוכה היא דוגמה נפלאה של חיזוק הידיעה מדור על ידי פעולה מתמשכת משתנה לשנה של פרוסום הנס. יסודות האמונה היהודית נכונו על ידי יציאת מצרים, קריית ים

מדע, אמונה ונאמנות

פרופ' דורון אורבר

המחלקה לביולוגיה, אוניברסיטת בר-אילן

שבת חנוכה ולימוד פרשת מקץ לפניו. זהן זמן טוב ומתאים לדבר על אמונה, נאמנות ואמת. חג החנוכה מזכיר לנו מייד שנה שנחצץ ישראל לא ישקר. בשעם ישראל נלחם על חירותו הרוחנית, הוא ראוי לסייעתא דשמיא.

פסקה הנקרהת "על הניסים", שאנו מזכירים בתפילה וברכת המזון, מיטיבה לתאר את הצלחה של ימי החנוכה.ימי החנוכה אינם מסמלים ניצחונות של גיבורים, אלא אדרבה, ניצחון של חלשים בגוף אך נחוצים במלחמה על נשמתם היהודית. פסקת "על הניסים" כוללת גם את המשפט "מסרת... זדים ביד עוסקי תורה". כמובן, הניצחון של "עובד תורה" על הזדים. כאן למעשה זדים מדרגה; מנצחון הרוח ("גיבורים ביד חלשים") לנצחון חשוב יותר – ניצחון השכל; ניצחון הרוח בתרות ישראל על ידי 'עובד תורה' שיטר. ניצחון זה מובטח על ידי 'עובד תורה' שיש להם את הכלים השכליים להшиб מלחתה שורה.

אכן, חשוב לציין את חשיבותו של השכל בכל הקשור להזדהות. כפי שמדובר ספרי היסוד ביהדות, "חובת הלבבות", "דרך השם" ו"הכוורי", אל האמת היהודית אפשר להגע דרך דרכ התבוננות בבריאה, לימוד תולדות עם ישראל ולימוד תורה ודת אל-הוים. ביזור על ידי המדע המודרני, ומסתבר שהמציאות הטבעית המוחשית מתנהלת למשה על ידי מספר סופי של חוקים טבע: גראביטציה, חוקי המכניקה הקלאסית והקונטקטית, חוקיםALKTRONIKA, חוקי התרבות היסוד ביהדות, "חובת הלבבות", "דרך השם" ווד חוקים ספורים. כל החוקים הללו, לא ווצא מן הכלל, מציתים למתחמיקה שהמוח האנושי יודע להגות, ולמעשה יצר אותה עוד לפני שנתגלו רוב החוקים. מתחמיקה הוא מרכיב

דניאל שפרבר

לצורך Lit הקפסול

קראו את הגילון הראשון של 'הדף השבועי' של אוניברסיטת בר-אילן משנת תשנ"ג, 1993

לקבלת הדף השבועי מדי שבוע נא לשלוח בקשה למילוי:
Gr.dafshv@biu.ac.il

"הדף השבועי בר-אילן"

משפיעים על המחר, היום.